



nere lehenen kantari-agindua
egiatia izatea da
ta egia ho lematek eskubidea
eskatzen dut:
eskubidea ta askatasuna.

Nuria Feliu 1966-ko kantaria

joseba intxausti

“Tot va començar un 21 de setembre, a una casa del Torrent de les Flors, a Gràcia. Havia plogut i la terra estava fresca”. Eta euri gozoak nexka bat eman zion Catalunya-ri. Nor zen, ordea, bera? Núria, Silvia, Maria Lluïsa Feliu i Mestres. Hori da gaurko elkarrizketarako aukeratu

duguna. Núria Feliu-k irabazi ditu aurten hainbat eta hainbat sari goreneko, lehenen maillakoak: Premio dela Critica a la Mejor intérprete femenina española. Bederatzi hillabetean, bost sari: “Gran Premio Gavina” katalan disko onenarentzat, Barcelona-ko “inportanteen” artean

aukeratu dute 1966-an, Arruga medikuaren eta abarren artean. Emakume hauxe da gure artera dakarguna.

Núria emakume urduri ta serioa da. "Ene iduriz, emakume ongi arrunta naiz, haundi-nahi neurtuak ditut", dio berak. "En la vida aplaudeixo l'autenticitat i la senzillesa, la generositat i la tolerància". Ez du maite, ordea, urguillua, indarra, itxurakeria ta tranpa. Gogokoago ditu bide zuzenak, zeharka-meharka iñoragabe doazenak baiño.

Núria Feliu 1964-aren martxoan hasi zitzaigun kantatzen, eta harrezkero egin du bere bidea, erpiñera iritxi arte.

—Zure bizitzaren berri labor bat eskeifilko ote zenieke gure irakurleeri?

—Garai batean pianoari ekin nion neure jaio turian, Barcelona-n, baiña ez nuen betarik aski eta utzi egin nuen. Orfeo Canigó-rekin ere lan apur bat egin nuen. Italianoa ikasi ta "Zazpigarren zerua"-rekin teatrora. Hamazazpi urte nituen orduan. Teatre Experimental Català-rekin hasi ta ehun bat aldiz agertu nintzan taldearekin. Kantatzen ere hasi nintzan, zenbait lagun nahiz hillargia entzuletzat nituela. Gero, probak, zintak eta, azkenik, dizka bat. Irratira ta jendearen aurrera geroxeago. Orain zorioneko naiz nere kantuekin.

—Eta lagunartetik plazara nola joan zifian?

—Millà-k ekarri ninduen Edigsa-ra, probak egin nintzan. Bultzada hori gabe ez nintzan agian sekula bide hauetatik hasiko. Beti gustatu izan zait kantua, ttikitatik izan dut halako joera bat abes-teko, baiña ez da hori aski.

Beti katalaneraz abestu dut, nere hizkuntza hori baitut, nik barne-barnetik sentitzen dudana, nere izpirituarekin ados etorri den mintzaera bakarra. Honegatik, ez zait errez gertatuko beste hizkuntza batean nere barnea asetzea. Erderarako ere deitu zait noski, Hispavox-ek esate baterako, baiña kantari batek bere buruari leialtasuna zor dio, diruaren atzetik doanean faltsokeria bat egiten du, bere izpirituarekin lehenik, eta entzuleekin gero.

—Leku askotan kantatu ahal duzu, zure istoria labor eta ederrean?

—Ez dakit zer esan. 40-55 festibaletan abestuko nuen.

—Irrati ta telebistan errezta-sunik eman ahal dizute?

—Irratian hamaika aldiz abestu dut, "Radio Barcelona"-k duen "Radioscop" programan Salvador Escamilla-rekin. Hemen atea oso zabalik izan ditut beti, nahi nuena nere hizkuntzan emateko. Telebis-

tak ez dit, ordea, ezertarako errez-tasunik eman orain artean. Bitan zerbait abestu dut, baiña beti Catalunya-rako eman diran saioaldi berezietan. Egia esan, neu ere nahiko harrituta nago jokabide honekin. Atzerritar abeslariak bi-deak irikita aurkitzen d'ituzte nun-bait, baiña nik —zergatik ez da-kiala—, aurtengo Espafi-ko lehe-nen saria eraman badut ere, ez dut ate irikirik idoro.

—Dirudienez, zure ametsa tele-bistara joatea litzake...

—Bai, ez dut ukatuko. Ta bi-dezko dela esango nuke, Espafi-ko lehenen sari naizenez, auke-ra bat edo beste ematea. Honeta-rako eskabideren bat egin dut, baiña ez dut erantzun argirik izan. Zai nago.

—Zuk katalaneraz abestu duzu, ta, beraz, zure lurralde eder ho-netako semeentzat bereziki: herriak nola erantzuten dizu?

—Ez da zalantzarik. Herriak bere mintzaeran ematen dena bi-ziki sentitzen du, ta ematen zaion hori ona eta ongi emana denean, areago oraindik. Gañera, bere kantariengan halako etxekotasun zoragarri bat aurkitzen digu. Gure beraganako leialtasun hau esker onez txalotzen da; hainbat aldiz zapuztua izan den jendeak zora-menik ederrena aurkitzen du kata-lan kantariengan. Nik ere herria-ren txalo bero hori jaso dut.

—Zuen lanak ba ditu noski bere gora-beherak, poz eta atsekabeak ere. Zeintzuk izan dituzu zure poz-atsekabe haundienak?

—Orain artean izan dudan pozik haundiena, betegarriena, aurtan Espafi-ko lehenen neska kanta-ritzat aukeratua izatea. Aukera-keta hau Madrill-en egiten dute, ta Barcelona-koa izanik eta kata-lanez kantatuaz ez nuen noski bide erreza sari honetarakoa. Hala, Catalunya-ko “canço” berriarentzat izan da sari hori.

Baiña atsekabeak ere ba dire gure lan honetan; batzuek aipatu ditut. Orain gutxi, periodista batek interbiu bat asmatu zidan: ni Salomé-rekin burrukan ta asarre nenbillela esanaz. Dena gezurra zan, ta goiz berean Salomé-ri deitu behar izan nion. Bera nere laguna da, ta xexio gaiztorako izan zite-ken periodista horrek nik ezer esan gabe esanarazten zidana. Honelako “zerak” izaten ditugu gure lanean.

—Catalunya-ko “kantu berria” aipatu didazu. Dagoeneko kantari-talde ugaria zerate, zeintzuk dire, zure eritziz, guziotan onenak?

—Iñorekin asarratzeko asmorik gabe, Serrat hartuko nuke nik onenentzat, kantari aldetik; Rai-mon mandatu-emaille bezela.

—Barka idazu. Zure erantzun hori argitu nahirik, egin dezagun:

gaur agindu arraro bat eman beharrean aurkitzen gerala: legearen aginduz, banan-banan katalan kantari guziak desagertu behar dute... Zein ordenatan baztertuko zenituzke ta zenuke zere burua?

—Azkenerako Raimon gordeko nuke, mandatari paregabea dugulako, indar haundikoa, gazteriarrentzat erakarmen bortitzekoa. Bera da guzior artean lehenena. Azken-bigarren, emakumeren bat ere gaizki ez letorkela-ta, ba-liteke neu nahiko egoki etortzea. Ondoren: Serrat, Pi de la Serra...

—Zu ez zera kritikalar, baiña Catalunya-ko kantariak ezagutzen dituzu ta ba duzu, noski, zeure eritzi bat emateko. Guk horixe ezagutu nahi genuke orain: Raimon, Motta, Girau, Serrat, Pi de la Serra, Cinta, Olivares, Escamilla, ta abar. Zer esango zeniguke horietzaz?

—Raimon-ek alde on asko ditu. Ideia baten mandataria da. Musika, berarentzat aitzaki bat duzu: "ez naiz kantari", esan du berak. Baiña indar ikaragarria du: hotzikara bat sartzen digu hezurretaraiño bere abotsak. Etxe-erretzaillea da. Beraren erakarmena indar hortatik jaio da: indarra ta mezua, mandatua. Hori dena ederki baiño ederkiago ulertzen dio gazteriak. Raimon-en alderik eskasena, bere kitarra-pobretasuna izango da.

Guillermina Motta oso kantari ona da. Carme Girau-k musikata-sun betea du. Serrat-ek ekilibrio berezia du bere nortasunean: abotsa, matiza... dena halako sinpletasun batean ematen ditu. Pi de la Serra-k, berriz, letra ederrak ditu eta oso gogorra da. Olivares-ek abotsa gozoa du eta ba daki, noski, abesten, beti beharbada egiatia ez bada ere. Cinta-k hamalau urteko nexkaren freskotat-sun hori du. Escamilla ez da berdina, ta agian loratxo gehiegi ditu. Taldeetan, ba dugu bat oso ona: "Els 4 Z", nere iritzi, Españi-ko onena; ba dute seriotasunik.

—Zein da "kantu berriaren" alderdirik okerreña?

—Batzuek beren taldeari eman dioten itxitura. Horiekin nekez izan dezakegu hartu-emanik; kantu-molde bat sortu dute ta gaitnerakoentzat, beste bideak daramazkigunontzat, ez da sar-biderik. Nik abesti ariña dut; serioa bai, baiña larritasun gabekoa. Haiek, berriz, bestelakorik nahi dute ta ez naute onartzen...

—Ta "nova canzo" horren alderik balotsuena?

—"Kantu berriak" gauza eder bat argitan jarri du: katalanez ere abestu ditekeala, alegia. Gaitnerako hizkuntzak dituzter ahalmenak ba ditu gureak ere; areago oraindik: gure herriarentzat hau

da benetako mintzaera ta kantae-
ra jator bakarra.

—**Baiña ez ote du kantu berriak metafisika gehiegi. Halako ideia-illunbe bat ba du agian: gizonaren intzira ta estura gehiegi ez ote du?**

—Bai, nahiko arrazoia duzu. Beharbada burrukarako dei gehiegi du; maizegi kopetillun dabil, azken aldi honetan apur bat arindu bada ere.

—**Zuk, zeuretzat, zer duzu maiteago, doifua ala erritmua?**

—Entzuteko, berdintsu zaizkit; abesteko, agian, geldiroago doan zerbait.

—**Zuk Catalunya-ko gazteria ezagutu duzu noski: zer esan zenezake?**

—Ez dut gehiegi ezagutu. Nere entzuleak denetakoak izan dire: ogeitahamarretik gorakoak askotan. Ama-alabak elkarrekin etorri zaizkit entzutera ta, gehienetan akordio bereko izan dire. Hala ere, edadekoak gizonaren bizitza-serio-tasuna maiteago du. Baiña zerbait gustatu ez zaienean, gogor

erantzuten dute, intolerantzia ezin-gordea dute.

—**Zer esango zenioke katalan gazteriarri?**

—Kanpokoak on-artu ditzala; baiña etxeko izkuntza aurrera beti. “Kantu berriaren” ondoriorik bahlazkoena hori izan da hain zuzen: Madrill-eko egunkarietan ere esan da, “katalana modan dago orain”. “Ye-ye”-ak ez dute katalanera baztertzen orain.

—**Ta “kantu berri” horretatik zein mandatu eskeifiko zenioke gazteri horri?**

—Lehenik, Raimon-en “Diguem no”: “Bildurra ikusi dugu: bildurra, guzientzat lege. Odola ikusi dugu: odola dariola; odola munduaren lege. Ez, ezetz diot nik. Esan EZETZ. Gu ez gera mundu honetako. Gosea ikusi dugu, ha-maikaren ogi. Nolatan ixillarizi dituzten hainbat gizon egi-bete”.

—**Ederki. Baiña orain emaguzu euskaldunoi zure kantuetatik atseginiñen zaizuna.**

—“Anirem tots cap al cel” du izenburua:

Aniren tots cap al cel!
Toquin les trompetes!
Aniren tots cap al cel!
amb les mans ben netes!

Joango gaituk denok zezura!
Jo bitzate turutak!
Joango, bai, denok zerura
eskuek garbi ditugula!

No ens caldrà portar bastó
ni sandàlies ni sarró.
Tu estàs tan cansat,
tot d'un plegat
trobaràs que has volat.

Anirem tots cap al cel!
Toqui el bateria.
Anirem tots cap al cel
amb crits d'alegria!

Sonarà per tot el món
el so dolç d'un vibrafon,
quan toquem els estels,
quan toquem els estels!
Anirem tots cap al cel!

(Andreu).

Ez diagu beharko esku-makillarik,
ez oifetako, ez txapelik.
Hain nekaturik hagoela,
bapatean ikusiko duk
ega betean hoala.

Joango gaituk denok zezura!
Jo beza bateriak.
Goazemak denok zerura,
irrintziek in gure poza!

Mundu osoan, ozenki duzu
dardara baten doifü,
guk izarrak ukitzean,
izarrak gure esku!
Joanen gaituk, bai, denok zerura!

—Hori itxaropen bat da. Ta zuk
zein itxaropen dituzu zure bizi-
tzan?

—Lehenena, maitasuna. Amo-
dioa behar dugu bizitzeko; bera
gabe gizona izaki antzua da ta
gizartea zorotegi. Nik, zorionez,
izan dut nere bizitzarako nahiko
maitasun nere inguruan. Kontent
naiz bizitzan eman zaidanarekin.

Kantari bezela, hemengoeri ere
ateak iriki dezaizkigutela, kanpo-
koeri egiten zaien bezelaxe: abes-
tean, nik barnean dudan onena ta
maitagarriena ematen diot entzu-
leari, nere lehenen kantari-agin-
dua egiatia izatea da ta egia hori
emateko eskubidea eskatzen dut:
eskubidea ta askatasuna.

Emakume naizen aldetik, etxeko-
andretza nahi dut etorkizunerako.
Sukalde berri bat izaten dudanean,
abestia baztertu egingo dut; baiña
etorkizun hori nahiko urrun ikus-
ten da. Oraingoz, neure burua-
gan nahiko konfiantza izaten du-
dan bezin laister, Frantzia ta
URSS-tik iritxi zaizkidan deiei
erantzungo diet.

—Ta zure Herriarentzat zer es-
katuko zenuke?

—Gu ez gera beste mundukoak
eta hemen egin behar dugu gure
Herria, hemen eramán bere bi-
zitza: honetarako askatasuna,
erreztasuna, laguntza, eskatzen
dut. Bizitza geure gain eramate-

Bi
emakume.
Bi
kantari.
Ameriketako
famatuena:
Fitz Gerald.
Españiko
onena:
Núria Feliu.



ko eskubidea. Kantuan bezela, gizartean ere gure egia esateko daretzoa. Ba dugu seriotasunik aski hori tajuz ta gizonki egiteko.

—**Ta zer esango zenioke Euskal-Herriari?**

—Gorde zazute etxeko sua: ez zazute, arren, zuen nortasunik galdu. Hori zuena ta gizadiarena dugu. Batasuna gorde zazute, ta bizitarik ez zapuztu: harako abesti harek dioen bezela:

Viure.

Amb la gent vull viure,
que la gent més feliç vol a tothom

Són com nens,
que els cal companyia.

Com si fossin ocells volant,
ells tenen tot el món,
tot el món,

Bizi.

Jendearekin nahi dut bizi.
Jende zorionekoak nornahi maite
[baitu.

Haurrak lez dire:
laguntza-billa ume,

Enara egalari antzo,
berena dute mundu oso,
mundu oso,

com els nens
el tenen.

Viure
com viu la gent que és lliure
i que sap ser feliç amb tot el món.

Si és sincera,
si l'ànima és sincera,
veurà que viure no és trist
si en tots vol veure un amic.

De tots
ens cal rebre amor
per més feliç poder viure.

Jo amb tothom vull viure,
com la gent més feliç de
tot el món.

haurrek bezelaxe
oro dute bere.

Bizi:
libre den jendearen antzera,
mundu ororekin zoriontsu dena-
[ren erara.

Egizale bada,
egizale arima,
ez dela bizitza itun,
normahigan nahi badu lagun.

Orogandik
behar dugu maitasun
bizitza zorion dezagun.

Nik guzokin nahi dut bizi,
munduan den zorionekoenaren
pare.

(People-Gent: **Styne-Andreu**)